

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

ONTWERP

RIGLYNE VIR PRAKTIESE ASSESSERINGSTAKE

2010

Hierdie riglyne bestaan uit 10 bladsye.

PRAKTIESE ASSESSERINGSTAKE (PAT's) VIR GRAAD 12 ONTWERP

1. VEREISTES: PAT-TAKE VIR ONTWERP

Die doel van die Ontwerp praktiese take is om te verseker dat leerders beide teorie en prakties op 'n geïntegreerde manier doen om sodoende die leerproses betekenisvol te maak.

TAAK1:	TAAK 3:	TAAK 5:
Geïntegreerde Praktiese Taak 20 uur (50) LU1 beplannings-/bronboek (25) LU2 voltooide praktiese werk/produk (25)	Geïntegreerde Praktiese Taak 20 uur (50) LU1 beplannings-/bronboek (25) LU2 voltooide praktiese werk/produk (25)	Geïntegreerde Praktiese Taak 20 uur (50) LU1 beplannings-/bronboek (25) LU2 voltooide praktiese werk/produk (25)

Hierdie geïntegreerde praktiese take bied leerders die geleentheid om hulle praktiese, tegniese, teoretiese en navorsingsvaardighede te demonstreer; om probleme op te los en bewys te lewer van vernuwende denke en insig.

2. BEPLANNING VIR DIE PRAKTIESE ASSESSERINGSTAKE

Enige LOOM kan gebruik word wanneer die beplanning en voorbereiding vir LU1 en LU2 gedoen word.

Die voorbereiding en finale produk(te) moet bewys lewer van die toepassing van kennis van die teoriekomponent(e). Dit beteken dat die onderwyser kreatiewe praktiese projekte moet opstel wat verband hou met die teorie gedoen in LU3.

Voorbeeld: Ontwerp 'n herhalingspatroon vir 'n tekstiel wat die invloed van enige twee van die volgende Ontwerpbewegings/-style toon: Kuns en Kunsvlyt ('Arts and Crafts'), Art Deco of Pop-kuns.

Jou Tema is: Ontwerpgeskiedenis met 'n moderne inslag.

Onderwysers mag gebruik maak van die aanbevole keuse-inhoud vir die Ontwerp praktiese projekte (LU1 en LU2). Sien LPR van Januarie 2008, bladsy 33/34, vir moontlike temas wat in LU1 en LU2 gedoen kan word.

Baie belangrik vir beplanning is die volgende inhoudsvereistes:

NSS aanbevole handboeke vir Ontwerp op die nasionale handboeklys.

KWARTAAL 1**Ontwerpgeletterdheid: LU3**

Die volgende AS'e sal gedek word deur die voorgestelde LOOM te gebruik.

AS: Onderzoek, oordink en interpreteer inligting uit 'n verskeidenheid bronne wat invloed van regoor die wêreld, wat die ontwikkeling van ontwerp gevorm het, toon.

AS: Stel 'n volledige en formeel gestruktureerde navorsingstaak of -aktiwiteit saam wat bewys toon van deeglike en samehangende beplanning en verwysingsvaardighede, en bied dit aan.

Die volgende aanbevole lys sal die onderwyser help om notas saam te stel:

Verkorte Geskiedenis van Ontwerp: (Moontlike LOOM: *The New Design Source book*)

Die studie van die Kuns- en Kunsvlyt ('Arts and Crafts')-beweging (Gesiktheid vir doel) 1850 –1900

Die studie van Art Nouveau (Die vloeibare lyn) 1880 –1905

Die studie van die Bauhaus (Die estetika van masjien – ontwerp vir industrie) 1900 –1930

Die studie van die Art Deco-beweging (Populêre modernisme) 1925 –1939

Die studie van die Modernistiese eeu ('Modernist age') (Verbruikerisme en styl – die eeu van vaartbelyning) 1935 –1955

Die studie van die Pop/Nuwe era (Modernisme word pop – era van oorloed) 1955 –1975

Die studie van Post Modernisme (Huidige styl – Minder is vervelig ('Less is a bore') vanaf 1965 tot nou

AS: Bespreek, verduidelik en demonstreer die konteks en doel van die produkte, beelde, tekens en simbole wat in ontwerp gebruik word om openlike en verborge boodskappe oor te dra, wat stereotipes, partydighede en vooroordele uit die verlede of in die hede, versterk of uitdaag.

AS: Vorm waardeoordele wat deur 'n duidelike begrip van ontwerp ingelig is.

AS: Analiseer, interpreteer en oordink voorbeelde krities en hoe dit verband hou met kulturele, historiese en kontemporêre kontekste.

Evaluering van Ontwerp: LU3

Die leerders moet geleer word hoe om ontwerpe/werke (nie ontwerpers nie) te evalueer in terme van die toepassing van die beginsels en elemente van Ontwerp. Dit sal gebaseer wees op verpligte werke bestaande uit TWEE nie-Suid-Afrikaanse ontwerpers en TWEE Suid-Afrikaanse ontwerpers wat in die Graad 10 en 11 Ontwerp-kurrikulum ingesluit was of enige TWEE nuwe ontwerpers soos voorgeskryf in die LOOM van die LPR. (LOOM: *Craft Art in South Africa*, *Woolworths bronboek*, *Design Culture Now, Inspiring – a sourcebook – designers*; goedgekeurde handboeke op die DvO-kataloguslys.)

AS: Verstaan Ontwerpteorie en gebruik Ontwerpterminologie korrek (Aanbevole LOOM: *Design Basics*)

- Terminologie: 'n Woordelys van toepassing op Ontwerp.
- Universele beginsels van Ontwerp om bruikbaarheid te bevorder, indrukke te beïnvloed, aantreklikheid te verhoog, beter ontwerpbesluite te neem en deur ontwerp te onderrig. Kies enige VYF universele beginsels van Ontwerp.

(Aanbevole LOOM: *Universal Principles of Design*, William Lidwell et.el)

KWARTAAL 2**Ontwerp in 'n Sosiale/Omgewingskonteks: LU3**

AS: Demonstreer begrip van die maniere waarop ontwerp gebruik kan word om sosiale, kulturele, omgewings- en etiese kwessies te versterk of te bevraagteken.

Enige SOSIALE KWESSIE met betrekking tot ontwerp en oor die Suid-Afrikaanse Visuele Kultuur.

Kies slegs EEN

Moontlike LOOM: *South African Visual Culture*

- Inligtingsontwerp/Reklame/Advertensiewese: Reklame-dilemmas in hedendaagse Suid-Afrika
- Argitektuur: 'n Inkopiesentrum as visuele kultuur
- Mode: Mode en die vroulike soldaat in Suid-Afrika
- Publikasie: Samestelling van vroulikheidsartikels in die *Huisgenoot*
- Tegnologie/Industriële Ontwerp: Die politiek van interaksie tussen mens en tegnologie
- Tegnologie/Industriële Ontwerp: Digitale media en sub-kulturele uitdrukking
- Musiek: Herformulering van die jeug se identiteit in 'n hedendaagse Suid-Afrika
- Fotografie: Tussen objektiwiteit en subjektiwiteit: begryp fotografie
- Filmstudie: Die rolprent as visuele kultuur

AS: Demonstreer begrip van die ontwerper se verantwoordelikheid in verband met omgewingskwessies en volhoubare ontwerp.

TWEE kontemporêre nie-Suid-Afrikaanse ontwerpers wat al toekennings ontvang het – elk uit 'n ander ontwerpkatgorie. Dit kan enige **TWEE** van die volgende wees of enige voorbeeld uit die aanbevole LOOM: *Design Culture Now OF Inspiring – a sourcebook – designers*.

Die volgende Ontwerpkategorieë word voorgestel:

Industriële Ontwerp: Ron Arad

Argitektuur: Thomas Heatherwick

Interieurontwerp/Binnenshuise Ontwerp: Tokujin Yoshioka

KWARTAAL 3**Ontwerp in 'n Besigheidskonteks LU3**

AS: Demonstreer 'n basiese begrip van die bemarking van ontwerpprodukte ten opsigte van teikenmark, verpakking en reklame.

Hoe om 'n Ontwerpbesigheid te bestuur:

- Hoe om reklame te skep wat verkoop
- Werksgeleenthede in (die) advertensiewese/ontwerp
- Hoe om aansoek te doen vir 'n werk
- Hoe om 'n reklame-agentskap/ontwerpbesigheid te bestuur
- Hoe om kliënte te kry/Hoe om te adverteer
- Noodsaaklikheid van navorsing
- Bemarking en reklame/advertering van jou produk

AS: Demonstreer begrip van verantwoordelike ontwerp deur menseregte en omgewingskwessies dwarsdeur die proses in aanmerking te neem.

Enige **EEN** kontemporêre Suid-Afrikaanse Ontwerp-agentskap/Kreatiewe direkteur (Gebruik Ontwerptydskrifte, byvoorbeeld: *Financial Mail*, *ADFOCUS*)

Kan enige van die volgende wees:

Agentskap van die jaar
Media-agentskap van die jaar
Agentskapsprofiel

AS: Verken loopbaangeleenthede binne die ontwerpdissipline.

Versamel en bied navorsing aan wat bewys lewer van samehangende beplanning en verwysingsvaardighede ten opsigte van loopbane in Ontwerp.

3. HULPBRONNE OF TOERUSTING BENODIG VIR DIE TAKE

Die volgende hulpbronne, toerusting en fasiliteite word benodig vir die implementering van die PAT:

- Bronboek of werkboek A3-grootte (alle LU1-voorbereiding en -beplanning sal in hierdie boek gedoen word)
- Die LPR en VAR vir die vak
- LOOM waarna verwys is in die LPG of die NSS aanbevole handboeke vir Ontwerp
- Literatuur/Artikels/Tekste:
 - Woolworths bronboek oor Ontwerp
 - *Basiese Beginsels van Ontwerp* in een van die aanbevole boeke
 - Gevallestudies en aktiwiteite in Ontwerp
- Toerusting:
 - Al die vereiste toerusting of instrumente gebruik vir die praktiese werk gekies deur die skool
 - Relevante boeke oor die gebruik van toerusting en tegnieke in Ontwerp
 - Kamera om foto's te neem van werk in wording, asook die finale produk
 - Sekuriteitstelsel en toesluit-hekke
- Fasiliteite:
 - Groot klaskamer
 - Die nodige gereedskap en toerusting
 - Stoorkamer vir praktiese werk

'n Bronboek of Werkboek (A3-grootte)

Dit moet ontwikkel word om bewys te lewer van die voorbereidingswerk (LU1) wat onderneem is voor die produksie of maakproses. Hierdie voorbereidingswerk kan beplanning, voorlopige sketse, navorsing en/of enige ander geskrewe take insluit wat nodig is voor die produk gemaak kan word. Leerders moet deur middel van sketse en beelde met aantekeninge al hulle beplanning en voorbereidingswerk vir elke praktiese taak toon.

Assesseringsvereistes vir LU1 en LU2

Elke PAT moet 'n assesseringsblad met die volgende inligting bevat:

Die assesseringsvorm (ontwerp deur die onderwyser) moet op so 'n wyse opgestel wees dat die onderwyser/moderator die volgende te wete kan kom:

Kandidaat se naam, van, eksamenommer, eksamensentrum en naam van die skool

Die tema en tydstoekening om die produk te voltooi.

Die projekinligting, wat die volgende behels:

- Hoeveel beplanning is gedoen: onderwyser-aktiwiteite, leerder-aktiwiteite
- Materiaal
- Grootte
- Tegniek/Metode/Proses/Ontwikkeling
- Bronne gebruik (LOOM)
- Wie was verantwoordelik vir assessering
- 'n Rubriek wat al die assesseringskriteria baie duidelik stel asook die die evalueringskaal
- Indien 'n kontrolelys gebruik word, moet dit kommentaar van die onderwyser en leerder ook toon
- Die handtekening van die onderwyser en die moderator moet langs die finale punt/summatiewe persentasie verskyn
- Kontakbesonderhede van die skool en die onderwyser, asook die moderator, telefoon- en faksnummers

Die onderwyser behoort die volgende bronmateriaal in die klaskamer te hê:

LOOM: (afhangende van verkrygbaarheid)

NSS goedgekeurde Ontwerp-handboeke

Aanbevole handboek vir Ontwerp

The New Design Source Book (Penny Sparke et. el.)

Craft Art in South Africa (Elbe Coetsee)

Design Culture Now (Steven Skov Holt)

South African Visual Culture (Jeanne van Eeden)

Design Basics (David A Lauer)

Ogilvy on Advertising (David Ogilvy)

Woolworths Bronboek

Enige Ontwerptydskrif: Financial Mail; ADFOCUS

Artikels en foto's op internet-webblaaie

Inspiring – a sourcebook – designers (Paul Rodgers)

4. ASSESSERINGSINSTRUMENTE

Die volgende is 'n moontlike assesseringsinstrument/evaluering skaal vir die assessering van òf die bronboek/voorbereiding/proses (LU1) òf die finale produk (LU2).						
Ontoereikend 0 – 29%	Basies 30 – 39%	Matig 40 – 49%	Voldoende 50 – 59%	Beduidend 60 – 69%	Verdiensielik 70 – 79%	Uitstekend 80 – 100%
Die leerder kan nie akkuraat aantekeninge maak nie , of die geskikte woordeskat/tekening/beplanningsvaardighede doen nie.	Die leerder se aantekeninge en gebruik van taal/tekening/beplanningsvaardighede is ontoereikend	Die leerder se aantekeninge is voldoende en hy/sy het beperkte begrip van kreatiewe taal/tekening/beplanningsvaardighede	Die leerder se vermoë om aantekeninge te maak is bevredigend , en begrip van kreatiewe taal/tekening/beplanningsvaardighede is konsekwent	Die leerder toon 'n vermoë om akkuraat aantekeninge te maak en gebruik sekere kreatiewe taal/tekening/beplanningsvaardighede op akkurate wyse.	Die leerder maak goeie aantekeninge en gebruik die kreatiewe taal/tekening/beplanningsvaardighede konsekwent en korrek.	Die leerder maak volledige, akkurate aantekeninge en het die gebruik van kreatiewe taal/tekening/beplanningsvaardighede bemeester.
Die leerder toon geen begrip van die relevante ontwerp-prosesse nie , en kan nie sy/haar eie vlak van ontwikkeling oordink nie	Die leerder verstaan die ontwerp-prosesse slegs gedeeltelik , en denke oor eie vlak van ontwikkeling is onvoldoende	Die leerder het 'n beperkte begrip van die ontwerp-prosesse, en kan redelik sy/haar eie vlak van ontwikkeling oordink	Die leerder het 'n bevredigende begrip van die ontwerp-prosesse en kan soms sy/haar eie vlak van ontwikkeling oordink	Die leerder het 'n redelike begrip van die ontwerp-prosesse en kan, op toepaslike wyse, sy/haar eie vlak van ontwikkeling oordink	Die leerder het 'n goeie begrip van die ontwerp-prosesse en kan sy/haar eie vlak van ontwikkeling aakuraat oordink	Die leerder het 'n uitstekende en volledige begrip van die ontwerp-prosesse en het uitsonderlike insig in sy/haar eie vlak van ontwikkeling
Die leerder kan nie beskryf hoe om vaardighede aan te wend vir eie verdere ontwikkeling nie	Die leerder kan slegs gedeeltelik vaardighede en materiaal aanwend vir eie verdere ontwikkeling	Die leerder kan, binne perke , aangeleerde vaardighede en materiaal aanwend vir eie verdere ontwikkeling	Die leerder kan bevredigend aangeleerde vaardighede en materiale aanwend vir eie verdere ontwikkeling	Die leerder toon vermoë om aangeleerde vaardighede en materiale aan te wend vir eie verdere ontwikkeling	Die leerder kan aangeleerde vaardighede en materiaal goed aanwend vir eie verdere ontwikkeling	Die leerder toon diep insig in die aanwending van aangeleerde vaardighede en materiale vir eie verdere ontwikkeling

Neem kennis dat die bronboek elke kwartaal uit 25 nagesien word.

'n Voorbeeld van die summatiewe punttoekenning vir Leerder A sou dus 58% gee wat 29/50 is: **14.5 uit 25**.

Die onderwyser sal die punt akkuraat aanteken.

Vasgestelde kriteria	Ontoereikend 0 – 29%	Basies 30 – 39%	Matig 40 – 49%	Voldoende 50 – 59%	Beduidend 60 – 69%	Verdiensielik 70 – 79%	Uitmuntend 80 – 100%
Ontwerpelemente: toonwaardes, kleur, vorm, tekstuur, stippel/lyn (20)	Die leerder kan nie die ontwerp-elemente bevoeg gebruik nie	Die leerder gebruik die ontwerp-elemente gedeeltelik	Die leerder het 'n beperkte begrip van die ontwerp-elemente	Die leerder het 'n bevredigende begrip van die ontwerp-elemente	Die leerder het 'n redelike begrip van die ontwerp-elemente	Die leerder het die ontwerp-elemente bevoegd gebruik en het goeie begrip daarvan	Die leerder het die ontwerp-elemente met algehele bevoegdheid gebruik
Ontwerpbeginsels Komposisie: beklemtoning/fokuspunt, balans, kontras, eenheid/afwisseling,proporsie/skaal, ritme, ruimte (20)	Die leerder kan nie die ontwerp-beginsels bevoeg gebruik nie	Die leerder gebruik die ontwerp-beginsels gedeeltelik	Die leerder het 'n beperkte begrip van die ontwerp-beginsels	Die leerder het 'n bevredigende begrip van die ontwerp-beginsels	Die leerder het 'n redelike begrip van die ontwerp-beginsels	Die leerder het die ontwerp-beginsels bevoegd gebruik en het begrip daarvan	Die leerder het die ontwerp-beginsels met algehele bevoegdheid gebruik
Interpretasie kreatiwiteit, oorspronklikheid, konseptualisering, tema (20)	Die leerder toon geen begrip van die tema nie	Die leerder verstaan die tema slegs gedeeltelik	Die leerder het 'n beperkte begrip van die tema	Die leerder het 'n bevredigende begrip van die tema	Die leerder het 'n redelike begrip van die tema	Die leerder het 'n goeie begrip van die tema	Die leerder het uitstekende en/of algehele begrip van die tema
Gebruik van tegniek en media (20)	Die leerder kan die media slegs gedeeltelik aanwend	Die leerder kan, binne perke , die media aanwend	Die leerder kan die media bevredigend aanwend	Die leerder het die vermoë om die media aan te wend	Die leerder kan slegs gedeeltelik die media aanwend	Die leerder kan die media goed aanwend	Die leerder toon diep insig in die aanwending van die media
Aanbieding en professionalisme en funksionaliteit (20)	Die leerder toon geen begrip van professionalisme en funksionaliteit nie	Die leerder verstaan professionalisme en funksionaliteit slegs gedeeltelik	Die leerder het 'n beperkte begrip van professionalisme en funksionaliteit	Die leerder het 'n bevredigende begrip van professionalisme en funksionaliteit	Die leerder het 'n redelike begrip van professionalisme en funksionaliteit.	Die leerder het 'n goeie begrip van professionalisme en funksionaliteit	Die leerder het uitstekende en/of algehele begrip van professionalisme en funksionaliteit

SUMMATIEWE PERSENTASIE

6. MODERERING VAN DIE FINALE PRAKTIESE EKSAMEN**ALGEMEEN:**

Die PAT's vir die eerste drie kwartale sal deur die onderwyser van die vak opgestel word volgens dit wat deur die Nasionale Departement in die VAR en LPR voorgestel is. Dit sal ekstern gemodereer word aan die einde van die jaar, saam met die finale eksamenwerk. Interne moderering sal in al die provinsies plaasvind. Skole of provinsies moet hul eie groep/klustervergaderings reël om die praktiese werk te modereer. Skole sal deur die provinsies in kennis gestel word van die datum, tyd en plek vir die eksterne moderering van die PAT's en eksamenwerk.

LET WEL: Die maksimum duur van die hele praktiese eksamenproses is SES weke. Provinsies sal al die reëlings tref nadat hulle die finale eksamenrooster by die Nasionale Onderwysdepartement gekry het. Dit behels kommunikasie met onderwysers, die plekke, die eksaminatore en alles wat gedoen moet word in die bestuur van die praktiese eksamen vir Graad 12.

Evaluering van Ontwerp: Die leerders moet geleer word om ontwerpe/werke (nie ontwerpers nie) te evalueer in terme van die toepassing van die beginsels en elemente van Ontwerp. Vir Kwartaal 1 moet die volgende bestudeer word uit die LOOM vir LU3 (Teorie):

LOOM: Aanbevole handboeke vir Ontwerp

Verstaan Ontwerpteorie en gebruik Ontwerpterminologie korrek (Aanbevole LOOM: *Design Basics*)

- Terminologie: 'n Woordelys van toepassing op Ontwerp.
- Vyf universele beginsels van Ontwerp om nuttigheid te bevorder, persepsies te beïnvloed, aantreklikheid te verhoog, beter ontwerpbesluite te neem en deur Ontwerp te onderrig.

Praktiese Take:

TWEE take behoort gedoen te word: EEN vir LU1 en EEN vir LU2.

Die praktiese werk kan enige teoriekennis reflekteer. (Sien LPR vir ander moontlike praktiese temas.)

Vir Kwartaal 2 moet jy die volgende LOOM raadpleeg vir LU3 (teorie):

LOOM: Aanbevole handboek vir Ontwerp

Praktiese Take:

TWEE take behoort gedoen te word: EEN vir LU1 en EEN vir LU2.

Die geskrewe werk sal oor Ontwerp in 'n sosiale/omgewingskonteks handel.

Die praktiese werk kan enige teoriekennis reflekteer. (Sien LPR vir ander moontlike praktiese temas.)

Vir Kwartaal 3 moet jy die volgende LOOM vir LU3 (TEORIE) raadpleeg:

LOOM: Aanbevole handboek vir Ontwerp

Ogilvy on Advertising

Enige Ontwerptydskrif: Financial Mail, ADFOCUS

Praktiese Take:

TWEE take behoort gedoen te word: EEN vir LU1 en EEN vir LU2

Die praktiese werk kan enige teoriekennis reflekteer. (Sien LPR vir ander moontlike praktiese temas.)

Belangrike inligting vir die leerder oor assesseringsinstrumente deur die onderwyser gebruik.

Leerders behoort altyd bewus te wees van die assesseringskriteria vir elke gegewe taak. Dit stel die leerder in staat om te doen presies wat van hom/haar verlang word. Dit laat ook die leerder toe om optimale punte te kry.

Wanneer daar aan die bronboek of werkboek gewerk word, moet die leerder aandag aan die volgende kriteria gee:

1. OM AKKURAAT AAN TE TEKEN, DIE KORREKTE VAKTERMINOLOGIE TE GEBRUIK EN BEPLANNINGSVAARDIGHEDE TE TOON.
2. OM BEGRIP TE TOON VIR DIE ONTWERPPROSES EN OM EIE VORDERING TE OORDINK.
3. DEMONSTREER VERMOË OM DIE AANGELEERDE VAARDIGHEDE EN MATERIAAL IN DIE BRONBOEK EN FINALE PRAKTIESE VOORBEREIDING TOE TE PAS.

Wanneer 'n produk of praktiese taak voltooi is, sal die leerder oor die volgende aspekte geassesseer word: (Neem kennis van die gewigswaarde en puntetoekenning)

<p>Ontwerpelemente: Toonwaardes, kleur, vorm, tekstuur, stippel/lyn (20) Ontwerpbeginsels/Komposisie: klem/dominansie/fokale punt, balans, kontras, eenheid/afwisseling, proporsie/skaal, ritme/beweging, ruimte (20) Interpretasie, oorspronklikheid, kreatiwiteit, konseptualisering, tema (20) Gebruik van tegniek en media (20) Aanbieding en professionalisme, funksionaliteit (20)</p>

Hier is nog 'n lys assesseringskriteria wat onderwysers kan gebruik vir die assessering van 'n voltooide produk:

1. Funksionaliteit en professionele aanbieding
2. Kreatiwiteit, oorspronklikheid
3. Tegniek, metode
4. Gebruik van Ontwerpelemente
5. Gebruik van Ontwerpbeginsels

Ten slotte, aan al die leerders wat die vak Ontwerp neem:

- Wees kreatief, geniet wat jy doen en gebruik die regte gereedskap, toerusting of metode/tegnieke wanneer jy skep.
- Tyd is 'n faktor wanneer jy die praktiese werk doen, moet dit dus nie mors nie, anders sal jy onvoltooide werk moet inlewer.
- Die teorie- en geskiedenis-komponent is baie belangrik, leer dus om goed te kommunikeer of om goeie estetiese en funksionele ontwerpprodukte te verkoop.
- Kies die praktiese deel wat jy die meeste geniet.